

Київський університет імені Бориса Грінченка
Інститут мистецтв

О.М. Олексюк

МУЗИЧНА ПЕДАГОГІКА

Навчальний посібник

УДК 37.013:78(075)

ББК 74р85.31я73

О-53

Рекомендовано до друку Вченю радою
Київського університету імені Бориса Грінченка
(Протокол № 4 від 26.04. 2012 р.)

Автор:

О.М. Олексюк, завідувач кафедри теорії та методики музичної освіти Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Рецензенти:

В.Д. Шульгіна, завідувач кафедри теоретичної, прикладної культурології і музикознавства Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв, доктор мистецтвознавства, професор;

А.Г. Болгарський, завідувач кафедри хорового диригування Інституту мистецтв Київського університету імені Бориса Грінченка, кандидат педагогічних наук, професор;

Н.В. Кудикіна, завідувач кафедри дошкільної освіти Педагогічного інституту Київського університету імені Бориса Грінченка, доктор педагогічних наук, професор.

Олексюк О.М.

О-53 Музична педагогіка : навч. посіб. / О.М. Олексюк. — К. : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2013. — 248 с.

У посібнику реалізовано ідею інтегрованої музично-педагогічної підготовки, яка є оптимальною для мистецьких вищих навчальних закладів, на основі наукових і методичних розробок вітчизняних та зарубіжних вчених у галузі музичної педагогіки, а також узагальнення власного досвіду викладання музичної педагогіки в мистецьких ВНЗ. Враховано змістові особливості систем загальної та професійної музичної освіти, що історично склалися в Україні.

Зміст навчального посібника об'єднує як традиційні розділи педагогіки (дидактика, теорія виховання, педагогічна майстерність), так і спеціальні, безпосередньо пов'язані з підготовкою музикантів-педагогів (музичне сприйняття, музична інтерпретація, музична імпровізація тощо).

Для студентів та магістрантів музичних спеціальностей, які навчаються за кредитно-модульною системою, викладачів вищих навчальних закладів.

УДК 37.013:78(75)

ББК 74р85.31я73

© О.М. Олексюк, 2013

© Київський університет імені Бориса Грінченка, 2013

ПЕРЕДМОВА

Сучасний етап розвитку вищої мистецької освіти передбачає якісну зміну підходів до визначення змісту, а також форм і методів пізнавальної діяльності студентів. Це пов'язано з формуванням нової парадигми вищої освіти, модернізації суспільства швидкими темпами, а також приєднанням України до Болонського процесу. Останнє набуває особливого значення, оскільки Болонська угода вимагає принципових змін щодо професійного та особистісного розвитку майбутнього фахівця, переосмислення попереднього досвіду професійної підготовки студентів у мистецьких вищих навчальних закладах, розробки нових освітніх концепцій.

Знання з музичної педагогіки дають змогу майбутнім фахівцям формувати «Я-концепцію», сприяють усвідомленню особливостей особистісної взаємодії в музично-педагогічному процесі, оволодінню засобами, формами й методами музичного виховання, орієнтуванню в закономірностях і принципах навчання музики.

З цією метою до навчальних планів освітньо-професійної програми підготовки фахівців у галузі мистецтва було введено курс «Музична педагогіка», який має забезпечити викладання цього предмета в мистецьких вищих навчальних закладах.

Навчальний посібник «Музична педагогіка» створено на основі аналізу сучасних наукових та методичних розробок з музичної педагогіки, врахування доробку вітчизняних та зарубіжних вчених, узагальнення власного досвіду викладання у мистецьких ВНЗ. На основі дослідження взаємозв'язків між змістовими елементами традиційних курсів із музичної педагогіки у ньому реалізовано ідею інтегрованої музично-педагогічної підготовки, яка є оптимальною для мистецьких вишів.

Посібник враховує кредитно-модульну організацію навчального процесу і містить п'ять модулів, що складаються з окремих тем.

Модуль I. «Музична педагогіка як галузь гуманітарного знання», містить матеріали, в яких розглядаються основні поняття та предмет дослідження музичної педагогіки, проблема розвитку музичної педагогіки як науки.

Модуль II. «Історичні етапи розвитку світової і вітчизняної музичної педагогіки» присвячений розкриттю періодизації історичного розвитку музично-педагогічної думки в Україні та за кордоном.

Модуль III. «Теорія музичної освіти і навчання» має метою ознайомлення студентів з дидактичними основами музичної педагогіки, до яких належать: зміст музичного навчання, дидактичні принципи, форми і методи цілісного музично-педагогічного процесу.

Модуль IV. «Організаційно-методичні аспекти музичного виховання» дає можливість студентам ознайомитися з основними системами та технологіями музичного виховання в Україні та світі.

Модуль V. «Музично-педагогічна діяльність учителя музики» висвітлює структуру професійної діяльності учителя музики, його пріоритетні професійні якості та професійну компетентність.

Засвоєння знань з музичної педагогіки, їх творче застосування значною мірою залежать від організації навчального процесу, форм, методів та засобів, які використовують викладачі.

Наприкінці кожного модуля подано стислі висновки, запропоновано запитання і завдання для самоконтролю, плани семінарських занять, дидактичні тести та список рекомендованої літератури.

Сподіваємося, що розроблений нами посібник «Музична педагогіка» допоможе у підготовці вчителів музики та підвищенні кваліфікації викладачів усіх ланок системи мистецької освіти України.

ЗМІСТ

<i>Передмова</i>	3
Модуль I. Музична педагогіка як галузь гуманітарного знання	5
<i>Тема 1. Сутність музичної педагогіки та її основні категорії</i>	5
<i>Тема 2. Методологічні основи музичної педагогіки</i>	22
Висновки	29
Запитання і завдання для самоперевірки	30
Дидактичні тести	31
Семінарське заняття № 1	31
Список рекомендованої літератури	32
Модуль II. Історичні етапи розвитку світової і вітчизняної музичної педагогіки	36
<i>Тема 1. Етапи розвитку західноєвропейської музичної педагогіки</i>	36
<i>Тема 2. Періодизація становлення та розвитку музичної педагогіки в Україні</i>	46
Висновки	83
Запитання і завдання для самоперевірки	85
Дидактичні тести	85
Семінарське заняття № 2	86
Список рекомендованої літератури	86
Модуль III. Теорія музичної освіти і навчання	90
<i>Тема 1. Зміст музичного навчання та його складові</i>	90
<i>Тема 2. Дидактичні принципи цілісного музично-педагогічного процесу</i>	99
<i>Тема 3. Методи музичного навчання</i>	109
<i>Тема 4. Форми організації музично-педагогічного процесу</i>	133

Висновки	147
Запитання і завдання для самоперевірки	148
Дидактичні тести	149
Семінарське заняття № 3	149
Список рекомендованої літератури	150
Модуль IV. Організаційно-методичні основи музичного виховання	154
<i>Тема 1.</i> Системи і технології музичного виховання	154
<i>Тема 2.</i> Планування і педагогічна оцінка результатів музичного виховання	166
Висновки	175
Запитання і завдання для самоперевірки	175
Дидактичні тести	176
Семінарське заняття № 4	177
Список рекомендованої літератури	177
Модуль V. Музично-педагогічна діяльність учителя музики	179
<i>Тема 1.</i> Професійна діяльність учителя музики	179
<i>Тема 2.</i> Особистість учителя музики та його пріоритетні професійні якості	197
<i>Тема 3.</i> Професійна компетентність як освітній результат підготовки вчителя музики	209
Висновки	222
Запитання і завдання для самоперевірки	223
Дидактичні тести	223
Семінарське заняття № 5	235
Список рекомендованої літератури	235
Методичні матеріали для самостійної роботи	237
Комплексні контрольні завдання	237
Теми рефератів	242
Теми курсових і магістерських робіт	243